

Vertaisarvioinnin merkitys ja haasteet

Vertaisarviointi on tieteen laadunvalvontamekanismi, joka on ratkaisevan tärkeä – mutta usein näkymätön – osa tieteellistä julkaisuprosessia. Vertaisarvioijien palaute auttaa paitsi kirjoittajia parantamaan käsikirjoituksiaan myös toimitusta tekemään julkaisemista koskevan päätöksen. Vertaisarviointi on parhaimmillaan mielenkiintoista työtä, joka tarjoaa mahdollisuuden seurata oman tieteenalan kehitystä. Siihen kytkeytyy kuitenkin myös haasteita, kuten vertaisarvioijien suostuminen tehtävään, esteellisyyskysymykset, arvioinnin aiheuttama työkuorma ja arviointiprosessien kesto.

Kuka saa arvioida? Vertaisarvioija on siis nimensä mukaisesti vertainen, jollaisena yleensä pidetään väitellyttä tutkijaa. Toisaalta vertaisiksi voidaan katsoa kaikki ne, jotka itse julkaisevat kyseisessä tai vastaavan tasoisessa lehdessä; moni väitöskirjatutkija onkin ehkä huomannut, että ensimmäisen artikkelin julkaisun jälkeen sähköpostiin alkaa saapua arviointipyyntöjä. Vertaisarviointiprosessin pituus riippuu usein paljon siitä, kuinka pian käsikirjoituksille saadaan sopivat arvioijat, joten uusien saaminen mukaan käytettävissä olevien arvioijien joukkoon on tärkeää.

Nuoria tutkijoita tulisi kannustaa vertaisarviointiin. Usein juuri he ottavat arviointitehtävän mielellään vastaan ja tekevät sen huolella. Vertaisarviointia ei kuitenkaan kukaan osaa automaattisesti, vaan se on taito, johon nuori tutkija tarvitsee opastusta. Esimerkiksi Suomen tiedekustantajien liiton sivuilla (<https://tiedekustantajat.fi/ohjeet/vertaisarviointi/>) on hyviä ohjeita vertaisarviointiin. Yksi mahdollinen tapa perehdyttää nuorempaa tutkijaa on kehottaa häntä tekemään vertaisarvioiteja ensin yhteistyössä, jolloin hän saa työstä ansaitsemansa meriitin mutta vastuu jakautuu kokeneemman tutkijan kanssa. Joillakin lehdillä onkin käytäntö, jonka avulla voi helposti ilmoittaa arviointitehtävän jakamisesta useamman arvioijan kesken.

Olenko esteellinen? Toimiva vertaisarviointiprosessi tukee ja toteuttaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Vertaisarvioinnissa on kuitenkin eettiset haasteensa. Se toteutetaan usein kaksoissokkona, mikä ei aina tarkoita anonymiteetin säilymistä. Tunnistamisen ja jääviyden kysymykset korostuvat erityisesti pienissä tiede- ja kieliyhteisöissä, kuten Suomessa. Oman alansa hyvin tuntevan tutkijan on usein melko helppo ainakin arvailla tutkimusaiheen ja aineiston perusteella, kuka kirjoittaja on tai mistä tutkimusryhmästä tämä tulee. Jos arvioija uskoo tunnistavansa kirjoittajan tai hänellä on eturistiriita käsikirjoitukseen liittyen, hänen on syytä keskustella asiasta lehden edustajan kanssa. On kuitenkin hyvä myös pohtia, mikä muodostaa jääviyden eli missä sen raja kulkee: johtaako oletus kirjoittajan tai tutkimusryhmän tunnistamisesta aina esteellisyyteen?

Jakautuuko vertaisarviointityö tasaisesti? Onko ilmassa vertaisarviointiväsymystä? Todennäköisesti vertaisarviointiin liittyvä työkuormitus ei jakaudu tasaisesti. Toiset ovat hyvin aktiivisia vertaisarvioijia, kun taas toiset ottavat näitä tehtäviä vastaan harvakseltaan. Arviointikutsuista

kieltäytyminen ei aina kerro arviointiväsymyksestä, vaan se johtuu usein yksinkertaisesti tutkijan kiireestä. Vertaisarviointitehtävien vastaanottaminen on kuitenkin toivottavaa vastavuoroisuutta, erityisesti jos tutkija on itsekin aktiivinen julkaisija ja käyttää lehden palveluja kirjoittajana. Usealle varmaan tuttu ilmiö: kun on tarjonnut käsikirjoitusta lehteen, tulee samasta lehdestä hyvin pian arviointipyyntö.

Moni tutkija tuntee sosiaalisessa mediassa suositun meemin kakkosarvioijasta (reviewer 2), joka on hankala ja töykeä. Paitsi vertaisarviointipalautteen laadulla myös sen tyyllillä on merkitystä. Vertaisarviointilausunto kirjoitetaan rakentavasti, asiallisesti, perustellusti ja riittävän täsmällisesti. Arvioijan on hyvä muistaa, että palautteen saaja saattaa olla nuori tutkija. Epäreiluun tai asiattomaan palautteeseen on päätoimittajallakin keinonsa puuttua, mutta hankalan palautteen sattuessa kohdalle kirjoittajan kannattaa käydä palautetta läpi yhdessä kokeneiden kollegojensa kanssa. Toisaalta palautteen saajan on hyvä myös arvostaa arvioijan työtä tekemällä vastine huolellisesti ja vastaamalla kaikkiin arvioijien kommentteihin muistaen kuitenkin, että arvioijakin voi olla väärässä. Artikkelin hyväksymisen toivossa ei siis kannata tehdä muutoksia, jotka selvästi vain huonontavat käsikirjoitusta ja joista kirjoittajana olet täysin eri mieltä. Perusteita tällöin huolellisesti, miksi pyydettyä muutosta ei ole tehty.

Kiitos, että arvioit! Koska vertaisarviointi on oleellisen tärkeä osa tieteellistä julkaisemista, meidän on pyrittävä parantamaan vertaisarviointityön arvostusta. Arviointitehtävät lasketaan tieteelliseksi ansioksi. Jokaisen tutkijan kannattaakin kirjata ylös arviointitehtäviä ja tuoda niitä esiin ansioluettelossaan. Kasvatus-lehti haluaa omalta osaltaan nostaa esiin vertaisarvioinnin merkitystä palkitsemalla lehden vertaisarvioijana kunnostautuneen aktiivisen arvioitsijan joka toinen vuosi. Lisäksi tässä Kasvatus-lehden numerossa mainitsemme kaikkien vuosien 2022–2023 aikana arvioijana toimineiden nimet ja esitämme heille lämpimät kiitoksemme. Täällä Kasvatuksen toimituksessa odotamme innolla käsikirjoituksianne – ja vastavuoroisesti toivottavasti myönteisiä vastauksia arviointipyyntöihimme.

Heta Tuominen

Esittelyssä Heta Tuominen

Olen valmistunut Helsingin yliopistosta kasvatustieteen maisteriksi vuonna 2002 ja kasvatustieteen tohtoriksi vuonna 2012. Väitöksen jälkeen olen toiminut esimerkiksi Suomen Akatemian tutkijatohtorina ja kasvatustieteen yliopistonlehtorina Helsingin yliopistossa sekä collegiumtutkijana Turun yliopistossa. Vuodesta 2022 lähtien olen työskennellyt akatemiatutkijana Itä-Suomen yliopistossa. Olen kasvatustieteen dosentti Itä-Suomen yliopistossa ja kasvatustieteiden dosentti Helsingin yliopistossa ja kiinnostunut laajasti kasvatustieteiden ja oppimistutkimukseen liittyvistä aiheista, erityisesti nuorten motivaation ja hyvinvoinnin yhteyksistä (ks. <https://journal.fi/kasvatus/article/view/122483>). Tutkimuksen ohella ohjaan graduntutkijoita ja väitöskirjatutkijoita, mikä onkin iso ja palkitseva osa työtäni. Toimin myös Suomen kasvatustieteellisen seuran Kasvatustieteiden ja oppimistutkimuksen SIG-ryhmän koordinaattorina. Arjessa työskentelen tiiviisti Motivaatio, oppiminen ja hyvinvointi -tutkimuskollektiivin (<https://www.molewe.net/>) jäsenten kanssa.

Olen aina pitänyt tärkeänä sitä, että me tutkijat kirjoitamme tutkimustuloksistamme myös kotimaisilla kielillä ja osallistumme näin tieteelliseen keskusteluun Suomessa. Kotimaiset artikkelit

tavoittavat laajan yleisön, tutkijoiden lisäksi esimerkiksi opettajia, rehtoreita ja päätöksentekijöitä. Tämä osaltaan lisää tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Kotimaiset tieteelliset artikkelit ovat myös erinomaista opetusmateriaalia perustutkinto-opiskelijoille ja väitöskirjatutkijoille erityisesti silloin, kun he tutustuvat uuteen aiheeseen.

Olen jo pitkään halunnut osallistua aktiivisemmin kotimaisen tiedejulkaisemisen kehittämiseen ja koin, että juuri nyt on minun tilaisuuteni tarttua tähän haasteeseen. Olenkin iloinen saamastani kunniaa toimia toisena päätoimittajana Kasvatus-lehdessä. Lähden tehtävään luotavaisena ja hyvillä mielin, sillä edeltävä vastaava päätoimittaja Kirsi Pyhältö teki yhdessä päätoimittaja Rauno Huttusen kanssa erinomaista työtä lehdessä viime vuodet. Saan jatkaa lehden kehittämistä yhdessä Raunon, Kasvatus-lehden toimittajan Maarit Anselan sekä Kasvatuksen toimitusneuvoston kanssa.

Kasvatus-lehdellä on erittäin keskeinen rooli suomalaisessa tieteellisessä keskustelussa ja tutkimustiedon välittämisessä. Tätä tärkeää roolia tulisi edelleen kehittää vastaamaan yhä paremmin tieteellisen julkaisemisen uusiin vaatimuksiin. Päässäni pyöriikin paljon ideoita lehden kehittämiseksi. Erityisen tärkeäksi koen sen, että Kasvatus-lehti julkaisisi korkeatasoisia tieteellisiä artikkeleita ja kiinnostavia lyhyempiä kirjoituksia mahdollisimman monipuolisesti kasvatusalalta. Lisäksi lehden julkaisuprosessien olisi oltava riittävän sujuvia ja nopeita, jotta Kasvatus näyttäytyisi houkuttelevana julkaisukanavana kaikille tutkijoille – myös väitöskirjatutkijoille, joille julkaisuprosessien tehokkuus on usein erityisen tärkeää. Nopeuteen puolestaan vaikuttaa olennaisesti vertaisarvioijien suostuminen tehtävään. Tavoitteenamme on ratkoa näitä ja muita haasteita Kasvatuksen toimituksessa. Tästä tulee varmasti mielenkiintoinen, opettavainen ja avartava matka!

Helsinki

Hauska tapa oppia kestävästä liikkumisesta!

Teemat: ilmansuojelu, ilmastonmuutos, kestävä kehitys, liikenne

Kohderyhmä: 5.–9. luokkalaiset

Soveltuvat oppiaineet:
 Ympäristöoppi
 Elämäkatsomus
 Biologia
 Maantieto
 Ruotsi
 Peliä voi käyttää ilmiöpohjaisen oppimisen työkaluna.

Pelaa peliä Seppo-alustalla. Peli saatavilla suomeksi ja ruotsiksi.

Ohjeet: hel.fi/ilmari